

Dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova s međunarodnog znanstveno-stručnog skupa 2019. godine, ur. Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica – Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Subotica, 2020., 253 str.

Međunarodni znanstveno-stručni skup, u čijem je fokusu književno-jezična i književno-sakupljačka baština Hrvata u panonskom prostoru važan je dio najveće književne manifestacije Hrvata u Srbiji – Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova u Subotici. Posljednjih se godina taj skup održava bi-jenalno s Međunarodnim kroatističkim znanstvenim skupom u Pečuhu.

Održavanje subotičkog skupa redovito prati i zbornik radova, što je slučaj i s onim održanim u jesen (25. i 26. listopada) 2019. godine i čija je tema glasila „Od narodne književne do suvremene kulturne baštine“.

U zborniku se nalazi sedamnaest radova čiji autori dolaze iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Značajniji dio radova tematizira narodnu književnu baštinu i pasionirane skupljače ovoga blaga. Zbornik otvaraju dva rada u čijem je fokusu djelo književnika i prevoditelja Isidora Ise Velikanovića, osobe čije ime nosi ključna nagrada za prevoditeljstvo u Hrvatskoj, a koji je podrijetlom iz Šida, dakle s područja današnje Vojvodine, odnosno Srbije. Njime se bave Vlasta Novinc („Kako (ne)prevoditi – literarna parodija postupka u ‘Otkriću Srijema’ Ise Velikanovića“) i Tamara Jurkić Sviben („Glazbenim tragom ‘Otmice’ Ise Velikanovića“).

Rad „Sakupljači narodne književne baštine Hrvata u Bačkoj“ Katarine Čeliković posebnim naglasak stavlja na aktivnosti Balinta Vujkova, Blaška Rajića, Ive Prčića i drugih, uz prikaz sakupljene

grade s početka i polovinom 20. stoljeća, kao i sličnih aktivnosti u suvremenosti. Djelom Ive Prčića, s naglaskom na njegovo mjesto unutar hrvatskog nacionalnog književnog korpusa a s obzirom na folklorističko djelovanje, bavi se Vlasta Markasović („Memorija panonskog prostora u ‘Bunjevačkim narodnim pismama’ (1971.) Ive Prčića“), a veliki poznavatelj djela Balinta Vujkova Zlatko Romić objavljuje rad na temu „Blago u bajkama Balintovih pripovjedača“.

U kontekstu teme skupa, nije zaboravljen niti svestrani sakupljač i istraživač tradicijske baštine među bunjevačko-šokačkim Hrvatima Ilija Džinić, čijim se radom bavi Vladimir Nimčević („Neobjavljena studija Ilije Džinića ‘Bunjevačko-šokački Hrvati u Bačkoj’ (1970.)“). Vojvođanskim Hrvatima, u područjima povijesti i književnosti, bave se i radovi Stevana Mačkovića („Dr. Matija Evetović i položaj bunjevačkih Hrvata u njegovo doba“), Ivana Stipića i Miljenka Brekala („Bunjevačko i bačko-hrvatske teme u ‘Kritici’, Matičinom časopisu za

kritiku umjetnosti i kulturno-politička pitanja (1968. – 1971.)“ te Klare Dučić Ševčić („Tematsko-motivska analiza zbirke pripovjedaka ‘Deran s očima’ u službi svjedočenja o načinu života na salsu bačkih Hrvata – Bunjevaca“). Rad Stipića i Brekala nastoji pokazati postojanje velikog interesa tadašnje zagrebačke kulturne zajednice za problematiku bačkih Hrvata i odrediti njihovu umatičenost u jedinstveni hrvatski korpus.

Skup nam je ponudio i saznanja o Nikoli Tordincu, odnosno neistraženoj i neobjavljenoj građi njegovih zapisa usmene narodne književnosti, a tom se temom bavi Mirko Ćurić („Nikola Tordinac kao sakupljač hrvatskog usmenoknjiževnog blaga u Bosni i Mađarskoj“). Bilo je riječi i o sakupljačima narodne usmene književne baštine drugih etničkih zajednica, konkretno bošnjačke, koju je predstavio Enes Nikšić („Sakupljački rad u očuvanju sandžačke usmene književne baštine“).

Kada je riječ o Hrvatima u Mađarskoj, Silvestar Balić se bavi kalendarom *Danica* koji je izlazio između 1923. i 1944. te se čitao u mnogim tamošnjim hrvatskim domovima („Budimpeštanska ‘Danica’ u svjetlu arhivskih izvora“) a Katja Bakija nam otkriva svijet pjesnika „sjetnog ugođaja“ i „maglovitih slika“ Đuse Šimare Pužarova („Poetska izvorišta pjesništva Đuse Šimare Pužarova“).

Ante Bežen bavi se poviješću školstva u Hrvatskoj („Velike obljetnice hrvatskog školstva u 2019. godini“) dok iz područja dijalektologije stiže rad Emine Berbić Kolarić („Kulturno sjećanje na igru i igračke u staroperkovačkome govoru kroz kulturološki i jezični diskurs“). Martina Kolar Billege i Vesna Budinski zajednički potpisuju rad „Poslovice

kao metodički predloži za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda u nastavi Hrvatskog jezika u primarnom obrazovanju“, a njihovo istraživanje obuhvaća recepciju i razumijevanje poslovice učenika te prepoznavanje konteksta koji im je omogućio dohvaćanje značenja.

Zbornik zatvara rad Tomislava Žigmanova („Nakladnička djelatnost Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – prvih 10 godina“), sumirajući kako se radi o više od 50 publikacija u desetak bibliotečkih nizova, od kojih je većina znanstvenoga karaktera.

I ovaj zbornik potvrda je kako znanstveno-stručni skupovi u okviru *Dana hrvatske knjige i riječi – Dana Balinta Vujkova* donose novu vrijednost u istraživanjima književno-jezične i kulturne baštine Hrvata u izvanmatičnom panonskom prostoru. Među ostalim, prilika je to da se i stručnjaci sa sveučilišta ili iz institucija u Hrvatskoj pozabave vojvođansko-hrvatskim temama.

Od ranije je poznato kako se ovakvim projektima gradi i jača znanstvena zajednica ovdašnjih Hrvata, osnažuju se znanstvene i stručne veze s Hrvatima u Hrvatskoj, Mađarskoj i Austriji. Kako u pogovoru navodi urednica zbornika Katarina Čeliković, želja je, poput drugih većih manjina u Srbiji, uspostaviti znanstvenu suradnju i s institucijama u Srbiji „što će biti jamac prihvaćenosti i dugo priželjkivane ravnopravne uključenosti u akademsku zajednicu“.

Zbornik je objavljen u sunakladi Hrvatske čitaonice Subotica i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, odnosno glavnoga organizatora i suorganizatora subotičkih „Dana“.

Davor Bašić Palković